

РОЗДІЛ 5. ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

УДК 349.2

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.2.12>

ТРУДОВИЙ ЗАХИСТ ТА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ У НІМЕЧЧИНІ ЗА §24 AUFENTHG

Андрушко А.В.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри трудового,
земельного та господарського права
Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова,
адвокат, член Комітету та Центру трудового права
Національної асоціації адвокатів України*

Петренко М.О.,
*старший викладач кафедри мовознавства
Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова*

Андрушко А.В., Петренко М.О. Трудовий захист та працевлаштування українських біженців у Німеччині за §24 AufenthG.

У статті розглядається комплекс правових норм, що регулюють надання соціального захисту, фінансових пільг та інших форм державної підтримки для громадян України, які перебувають у Німеччині в статусі тимчасового захисту відповідно до §24 Закону про проживання (AufenthG). З початку повномасштабної війни в Україні Німеччина стала однією з провідних держав, що надала прихисток мільйонам вимушено переміщених осіб. У зв'язку з цим, постала нагальна потреба у забезпеченні таких осіб належним рівнем соціального забезпечення, медичного обслуговування, доступу до житла, а також можливості працевлаштування й участі в суспільному житті. У статті систематизовано основні вимоги щодо отримання пільг та допомоги, включаючи необхідність оформлення дозволу на проживання або отримання довідки, на підставі якої особи набувають доступу до центрів зайнятості (Jobcenter) або соціальних служб. Окрему увагу приділено законодавчим підставам отримання допомоги відповідно до другої книги Соціального кодексу (SGB II — Bürgergeld), дванадцятої книги (SGB XII) та Закону про пільги шукачам притулку (AsylbLG), які застосовуються залежно від статусу особи та її працездатності. Проаналізовано види підтримки, які включають щомісячну фінансову допомогу для покриття базових потреб, витрат на проживання, медичне страхування, одноразові виплати (наприклад, на облаштування житла), а також освітні й культурні послуги для дітей і підлітків. Розглянуто процедури подання заяв, перелік необхідних документів, а також специфіку врахування доходів і майна під час визначення права на допомогу. З'ясовано, що наявність незначних доходів не завжди позбавляє права на підтримку, оскільки чинне законодавство передбачає систему пільгового обліку доходів та необліковуваних активів. Особливу увагу приділено наслідкам тимчасового виїзду за межі Німеччини, включно з поверненням до України. Підкреслюється, що тривалість відсутності безпосередньо впливає на право особи на соціальні виплати та статус проживання, а також аналізуються межі допустимих періодів виїзду без втрати прав. Стаття має практичне значення для правників, працівників соціальних служб та самих отримувачів допомоги, оскільки дає цілісне уявлення про механізм реалізації прав на соціальний захист у Німеччині для осіб, переміщених унаслідок війни в Україні.

Ключові слова: тимчасовий захист; соціальні пільги; §24 Закону про перебування; громадянська допомога (Bürgergeld); соціальний захист; українські біженці; німецьке соціальне законодавство.

Andrushko A.V., Petrenko M.O. Labor protection and employment of Ukrainian refugees in Germany under §24 AufenthG.

This article examines the legal framework governing the provision of social protection, financial assistance, and other forms of state support for Ukrainian nationals residing in Germany under the status of temporary protection pursuant to §24 of the German Residence Act (AufenthG). Since the onset of the full-scale war in Ukraine, Germany has emerged as one of the leading host countries offering refuge to millions of forcibly displaced persons. This situation has necessitated a comprehensive system of social assistance to ensure adequate living conditions, access to medical services, housing, and opportunities for employment and social integration. The article systematizes the key requirements for receiving benefits and support, including the necessity of obtaining a residence permit or a temporary certificate (Fiktionsbescheinigung), which serves as a basis for accessing the services of job centers (Jobcenter) and social welfare offices. Special attention is given to the legislative grounds for receiving assistance under the Second Book of the Social Code (SGB II – Bürgergeld), the Twelfth Book (SGB XII), and the Asylum Seekers' Benefits Act (AsylbLG), depending on the individual's status and capacity to work. Various types of support are analyzed, including monthly financial aid to cover basic needs, rent allowances, health insurance coverage, one-time payments (e.g., for furnishing apartments), and educational and cultural services for children and adolescents. The article outlines the application procedures, required documentation, and the specific considerations for calculating income and assets when determining eligibility. It is noted that the presence of limited income does not automatically disqualify applicants from receiving support, as the current legislation provides for exemptions and disregarded resources. Particular emphasis is placed on the legal consequences of temporarily leaving Germany, including returns to Ukraine. The article explains how the duration of absence directly affects the right to receive social benefits and maintain residence status, and it explores the legal thresholds for such absences without forfeiting entitlements. This study holds practical relevance for legal professionals, social workers, and beneficiaries, offering a comprehensive overview of the mechanisms through which displaced persons from Ukraine may exercise their rights to social protection in Germany.

Key words: temporary protection; social benefits; §24 Residence Act (AufenthG); citizen's benefit (Bürgergeld); social protection; ukrainian refugees; german social legislation.

Постановка проблеми. Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України, що розпочалася 24 лютого 2022 року, спричинила одну з найбільших міграційних хвиль у Європі з часів Другої світової війни. За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, мільйони українців були змушені залишити свою країну в пошуках безпеки, зокрема в країнах Європейського Союзу. Серед них Німеччина стала однією з головних країн-приймачів, надаючи притулок значній кількості осіб, які втекли від війни.

У відповідь на безпрецедентну кризу Європейський Союз активував Директиву 2001/55/ЄС про тимчасовий захист, яка забезпечила українським громадянам спрощений доступ до ринку праці, соціального забезпечення, житла та медичних послуг. Німеччина, як одна з країн-членів ЄС, імплементувала відповідні положення у своє національне законодавство, зокрема через закон про тимчасовий захист (Asylbewerberleistungsgesetz, Aufenthaltsgesetz) та нормативно-правові акти Федерального відомства з питань міграції та біженців.

Стан опрацювання. Правове регулювання трудових відносин у Німеччині досліджували такі вчені як Л.П. Амелічева, В.М. Андріїв, С.В. Венедіктов, О.М. Рим, Ф.А. Цесарський, І.І. Яцкевич та інші.

Метою цієї статті є дослідити особливості правового регулювання працевлаштування українських біженців у Німеччині, проаналізувати основні нормативно-правові акти, що визначають їхній правовий статус на ринку праці, а також виявити практичні проблеми, з якими стикаються українці у процесі працевлаштування. Особлива увага приділяється взаємодії норм європейського права з національним законодавством Німеччини та потенційним шляхам удосконалення правового механізму інтеграції українських біженців у німецьке суспільство.

Виклад основного матеріалу. Іноземні громадяни, які отримали дозвіл на проживання на підставі §24 частини 1 Закону про перебування іноземців у ФРН (AufenthG), наділяються правом на здійснення трудової діяльності. Відповідний дозвільний документ, що видається органом з питань міграції, містить запис про дозвіл на працевлаштування («Erwerbstätigkeit erlaubt»), що фактично легалізує участь зазначених осіб у ринку праці. На підставі цього дозволу особа має право укладати трудові договори або брати участь у програмах професійної освіти та підвищення кваліфікації [1, с. 36].

Незважаючи на загальну доступність працевлаштування, чинне законодавство передбачає обмеження у доступі до окремих регульованих професій. До таких належать, зокрема, професії, пов'язані з охороною здоров'я, освітою, архітектурою тощо. Виконання професійної діяльності в цих сферах можливе лише після офіційного визнання професійної кваліфікації, здобутої за межами Німеччини. У випадку нерегламентованих професій законодавство не передбачає обов'язкової процедури визнання, однак її проходження може значно поліпшити можливості працевлаштування, зокрема щодо відповідності виконуваної роботи професійному рівню особи та розміру оплати праці.

Окрім трудової зайнятості, іноземні громадяни з дозволом на проживання за §24 AufenthG мають право здійснювати підприємницьку діяльність або працювати як самозайняті особи. Залежно від обраного виду діяльності, можливе застосування галузевих вимог, таких як необхідність отримання спеціальних ліцензій, дотримання професійних стандартів, а також виконання зобов'язань у сфері соціального страхування [3, с. 74].

За умови виконання встановлених критеріїв, особа може звернутися до компетентного органу з питань міграції з клопотанням про зміну правового статусу та отримання дозволу на проживання з метою працевлаштування або професійного навчання відповідно до інших положень Закону про перебування іноземців. Відтак, правовий режим, визначений §24 AufenthG, забезпечує базову інтеграцію іноземців у ринок праці, відкриваючи можливості для економічної самостійності та соціальної адаптації.

Процедура визнання професійної кваліфікації іноземців, здобутої поза межами Федеративної Республіки Німеччина, передбачає можливість отримання первинної інформаційної підтримки з боку відповідних агенцій з працевлаштування або центрів зайнятості. Ці інституції надають консультації щодо правових та організаційних аспектів процедури визнання, а також орієнтацію щодо подальших дій.

У межах федеральної програми підтримки «Інтеграція через кваліфікацію» (IQ) функціонують спеціалізовані консультаційні центри, які здійснюють індивідуальний супровід заявників. Консультаційні послуги в рамках зазначеної програми надаються безоплатно та є нейтральними з точки зору оцінювання кваліфікацій. У разі встановлення часткової еквівалентності професійної кваліфікації іноземця, консультанти надають рекомендації щодо можливих заходів для її доповнення, зокрема шляхом участі у відповідних програмах професійного розвитку чи проходження додаткового навчання.

З 1 жовтня 2022 року на території Німеччини встановлено загальнодержавний рівень мінімальної заробітної плати, що становить 12 євро брутто за годину. Дія зазначеного положення поширюється, як правило, на всіх працівників, включаючи стажистів. Винятки становлять обов'язкові та деякі види добровільних стажувань, зокрема ті, що проводяться під час навчання або в межах орієнтаційних програм тривалістю до трьох місяців. Окремі сектори економіки підпадають під дію так званої галузевої мінімальної заробітної плати, яка встановлюється шляхом колективних переговорів і затверджується на державному рівні. Прикладами таких галузей є сфера догляду або клінінгові послуги. Контроль за дотриманням положень щодо загальної та галузевої мінімальної заробітної плати здійснює підрозділ фінансового контролю за тіньовою зайнятістю, який входить до структури митної служби. Дія законодавства про мінімальну заробітну плату не поширюється на осіб, які не досягли 18-річного віку та не мають завершеної професійної освіти, а також на осіб, що поновлюють трудову діяльність після тривалого безробіття, протягом перших шести місяців їх працевлаштування.

Трудове законодавство Федеративної Республіки Німеччина передбачає встановлення максимальної тривалості щоденної роботи. Як загальне правило, працівники не можуть працювати більше восьми годин на день, шість днів на тиждень. Водночас допускається збільшення робочого часу до десяти годин на день за умови, що середній показник за шість місяців не перевищує

встановленої восьмигодинної норми. В окремих секторах можуть бути встановлені відмінні режими праці, які узгоджуються з галузевими або колективними угодами [4, с. 112].

Особи, зайняті на умовах міні-роботи, застраховані від виробничих травм та професійних захворювань у межах державної системи страхування від нещасних випадків. Проте вони, як правило, не охоплюються системами обов'язкового державного медичного страхування, страхування на випадок потреби в догляді, а також страхування на випадок безробіття. Міні-робітники підлягають державному пенсійному страхуванню, сплачуючи внески у розмірі 3,6% від заробітної плати (13,6% – у випадку зайнятості в приватному домашньому господарстві). У передбачених законом випадках працівник має право подати письмову заяву про звільнення від обов'язку сплачувати пенсійні внески, яка подається безпосередньо роботодавцю [2, с. 14].

Окремої уваги заслуговують трудові права, соціальні гарантії та правове регулювання зайнятості осіб, які перебувають у Німеччині на підставі §24 AufenthG. Так, відповідно до чинного трудового законодавства Федеративної Республіки Німеччина, особи, допущені до ринку праці, як правило, користуються рівними правами із штатними працівниками. До таких прав належить отримання мінімальної заробітної плати, передбаченої законом, оплачуваної щорічної відпустки, збереження заробітної плати у разі тимчасової непрацездатності (через хворобу або офіційні святкові дні), а також право на виплати у зв'язку з вагітністю та пологами. У контексті соціального забезпечення, особи, які працюють у Німеччині, повинні враховувати можливий вплив заробітку на обсяг отримуваних соціальних виплат. Детальна інформація щодо цього питання надається у відповідних джерелах, зокрема у матеріалах, що розкривають взаємозв'язок між доходом та правом на соціальне забезпечення [2, с. 49].

Поняття “midi-job” у німецькому праві стосується форм зайнятості з валовим доходом у межах від 520,01 до 2000 євро на місяць. Такі робочі місця підлягають обов'язковому соціальному страхуванню. Це означає, що як працівник, так і роботодавець зобов'язані сплачувати внески на медичне страхування, страхування на випадок необхідності догляду, пенсійне страхування та страхування на випадок безробіття.

У рамках так званого переходу до повного соціального страхування працівник сплачує знижену ставку внесків, яка поступово збільшується до стандартної ставки для звичайних працівників у міру наближення зарплати до верхньої межі. Незважаючи на зменшені відрахування, особи, зайняті на midi-роботах, користуються повним обсягом соціальних гарантій, пропорційно до свого заробітку.

У разі виникнення сумнівів щодо розміру нарахованої заробітної плати або інших аспектів трудового права, особи можуть звертатися до консультаційних центрів програми “Справедлива інтеграція” (Faire Integration). Консультації є безкоштовними та доступними багатьма мовами, включно з українською. Особливу увагу слід звертати на ситуації, пов'язані з недосконалим знанням мови, правовою необізнаністю або відсутністю чіткого доступу до ринку праці, що може призвести до випадків трудової експлуатації. У таких випадках допомогу надає Сервісний пункт протидії примусовій праці (Servicestelle gegen Zwangsarbeit). Додатково, Міжнародна організація праці (МОП) та Міжнародна організація з міграції (МОМ) поширюють інформаційні матеріали, що попереджають про ризики експлуатації біженців та містять практичні рекомендації щодо безпечного працевлаштування. Інформаційні буклети, розроблені консультаційним центром ВЕМА (Berlin Advice Center for Good Work), зокрема щодо трудових прав українських біженців, доступні українською, німецькою та англійською мовами.

Окрема увага приділяється охороні праці та правовим гарантіям безпеки на робочому місці. Так, право на безпечні та нешкідливі умови праці є базовою гарантією для всіх працівників. У Німеччині роботодавці несуть обов'язок забезпечення охорони праці згідно з Законом про охорону праці (Arbeitsschutzgesetz) та відповідними нормативно-правовими актами. Основними контактними особами з питань безпеки праці виступають самі роботодавці, а також представницькі органи працівників – виробничі ради та профспілки.

У разі виникнення непрацездатності, яка перешкоджає виконанню трудових обов'язків, працівник повинен звернутися до лікаря, який засвідчить стан здоров'я. Починаючи з 1 січня 2023 року, електронний листок непрацездатності (eAU) офіційно замінив паперову форму. Лікар передає інформацію до медичної страхової компанії в цифровому форматі. Роботодавець отримує електронний листок непрацездатності безпосередньо від страхової установи, що зменшує адміністративне навантаження на працівника. Попри це, працівник зобов'язаний своєчасно повідомити роботодавця про відсутність на роботі.

Починаючи з 1 червня 2022 року, особи, які мають дозвіл на проживання відповідно до §24 Закону про перебування (AufenthG), або довідку, що підтверджує його очікування, можуть претендувати на фінансову підтримку з боку центрів зайнятості (Jobcenter), за умови працездатності. Йдеться про так звану громадянську допомогу (Bürgergeld), яка призначається для покриття базових витрат на проживання. У разі обмеженої працездатності або отримання пенсії за віком, особа має право на соціальну допомогу (Sozialhilfe), що надається відповідними органами соціального захисту. Передумовою для отримання соціальних пільг та фінансової підтримки в Німеччині для українських громадян, які прибули у зв'язку з воєнними діями, є наявність чинного дозволу на проживання відповідно до §24 Закону про перебування іноземців (AufenthG) або тимчасового документа – так званої «фіктивної довідки» (Fiktionsbescheinigung), виданого органами міграції. Надання консультацій з питань доступу до соціальних пільг здійснюють місцеві центри зайнятості (Jobcenter) або управління соціального захисту населення (Sozialamt). У разі відсутності зазначеного дозволу, але за умови фактичного перебування на території Німеччини, можуть бути застосовані положення Закону про допомогу шукачам притулку (Asylbewerberleistungsgesetz, AsylbLG). Відповідно до цього закону, можливо отримати базову допомогу у формі коштів або ваучерів на проживання, харчування, предмети гігієни, а також – обмежене медичне обслуговування. Грошова допомога, яка надається через центри зайнятості, передбачає покриття витрат на проживання (включно з орендою та оплатою опалення), а також підтримку інтеграції в ринок праці, зокрема через фінансування навчання, перекваліфікації або сприяння працевлаштуванню. У більшості випадків надається грошова виплата, однак також можуть бути використані ваучери (наприклад, на харчування чи засоби особистої гігієни). Особи, які отримують так звану громадянську допомогу (Bürgergeld), підлягають обов'язковому медичному страхуванню в рамках державної системи охорони здоров'я. Крім того, за певних умов можливе надання одноразових виплат, таких як допомога на облаштування житла, а для дітей і молоді – доступ до освітніх та культурних заходів (зокрема, репетиторства або занять музикою). Управління соціального захисту також уповноважене надавати підтримку особам, які потребують засобів до існування, шляхом виплати грошової допомоги або надання ваучерів. За умови відсутності страхування у державній медичній страховій компанії, соціальна служба компенсує витрати на лікування на підставі наданої картки медичного обслуговування. У рамках Закону про допомогу шукачам притулку передбачена базова матеріальна підтримка, що охоплює витрати на проживання, харчування, особисту гігієну, а також — обмежені витрати на мобільність, зв'язок та медичне обслуговування⁴[1, с. 87] .

Важливе значення має громадянська допомога (Bürgergeld). Bürgergeld є формою державної підтримки, що належить до системи забезпечення засобів для існування (Existenzsicherung) відповідно до положень Другої книги Соціального кодексу Німеччини (SGB II). Вона має на меті гарантувати мінімальний життєвий рівень для осіб, здатних до праці, але які не мають достатнього доходу або не мають його зовсім [1, с. 34].

Під «здатністю до праці» в контексті SGB II мається на увазі можливість особи працювати щонайменше три години на день за звичайних умов ринку праці. Особи, які відповідають цьому критерію, можуть претендувати на Bürgergeld за умови, що вони мають законне місце проживання в Німеччині, надане, зокрема, на підставі §24 AufenthG. До базових потреб, які покриваються в межах Bürgergeld, належать витрати на харчування, одяг, особисту гігієну, предмети повсякденного вжитку, а також участь у соціальному та культурному житті. Ці витрати покриваються у вигляді фіксованих щомісячних сум, визначених державою (так звані Regelsätze). Додатково враховуються витрати на проживання та опалення — повністю або частково, залежно від відповідності стандартам, установленим муніципальними органами. У випадках настання особливих життєвих обставин (наприклад, вагітність, самотнє батьківство, наявність інвалідності тощо), можуть бути призначені додаткові виплати (Mehrbedarfe). Також можливе надання одноразових допомог, зокрема, для облаштування житла або придбання необхідного одягу. Заявка на отримання Bürgergeld подається до місцевого центру зайнятості (Jobcenter). Основна форма заявки заповнюється німецькою мовою, однак існують офіційні допоміжні матеріали іншими мовами, зокрема українською та англійською. Окрім основної анкети, заявник зобов'язаний надати додаткову інформацію у формі додатків (Anlagen), які деталізують особисті обставини, житлові умови, доходи та майно. Після заповнення всієї документації її можна подати онлайн через платформу Jobcenter.digital, електронною поштою або звичайною поштою до відповідного Jobcenter. У разі подання електронної заявки доступність онлайн-сервісу залежить від регіону.

У межах системи соціального забезпечення відповідно до SGB II витрати на житло (Mietkosten) та опалення (Heizkosten) визнаються як складова частина потреб особи в засобах до існування. Під поняттям «витрати на житло» розуміються орендна плата, а також супутні витрати на утримання житлового приміщення, включаючи витрати на воду, вивіз сміття та інші обов'язкові комунальні платежі. Витрати на опалення враховуються окремо та компенсуються в межах, які визнаються «відповідними» (angemessen). Протягом першого року отримання громадянської допомоги витрати на житло компенсуються в повному обсязі, навіть якщо вони перевищують установлені місцеві нормативи. Цей підхід, що отримав назву «період довіри» (Karenzzeit), має на меті надати заявникам стабільність під час пошуку роботи або проходження заходів професійної інтеграції. Після спливу цього періоду Jobcenter має право вимагати зменшення витрат на житло до рівня, який визнається відповідним у даній громаді. Витрати на опалення компенсуються лише в межах відповідності стандартам ефективного та економного енергоспоживання. Надмірні витрати не покриваються, якщо немає обґрунтованої причини. Розрахунок здійснюється на основі місцевих норм, установлених муніципалітетом або відповідною установою соціального захисту. У разі значного підвищення вартості енергоносіїв, що призводить до високих додаткових платежів (Nachzahlungen) за опалення, особи, які не є постійними отримувачами громадянської допомоги, можуть подати заяву на одноразову компенсацію витрат. Таке право виникає, якщо додаткові витрати зумовлюють виникнення потреби в соціальній допомозі. Заява має бути подана до відповідного Jobcenter не пізніше ніж протягом трьох місяців після місяця, у якому було виставлено відповідний рахунок за енергію. Для отримання соціальної допомоги особа повинна пройти процедуру первинної реєстрації в уповноваженому центрі первинного прийому (Erstaufnahmeeinrichtung) або в імміграційній службі за місцем фактичного перебування. Подання заяви на отримання дозволу на тимчасове перебування відповідно до §24 Abs. 1 Закону про перебування (AufenthG) є необхідною передумовою для отримання базових соціальних пільг. У разі, якщо дозвіл на перебування не може бути видано негайно, компетентний орган видає так звану «фіктивну довідку» (Fiktionsbescheinigung), яка підтверджує наявність заявленого права на перебування та дозволяє отримання пільг [1, с. 35].

Залежно від статусу перебування особи, її правової ситуації та конкретних життєвих обставин, компетентними установами для призначення соціальної допомоги можуть бути центр зайнятості (Jobcenter), управління соціального захисту (Sozialamt) або інші уповноважені органи. Подання заяви можливе у паперовій формі або в електронному вигляді, зокрема через цифрову платформу «Jobcenter.Digital», якщо така доступна у відповідному регіоні. Члени родини особи, яка отримує соціальну допомогу, також можуть претендувати на пільги, якщо вони відповідають критеріям, встановленим чинним законодавством. У таких випадках соціальні виплати можуть призначатися відповідно до Другої книги Соціального кодексу (SGB II), Дванадцятій книги Соціального кодексу (SGB XII) або Закону про пільги шукачам притулку (AsylbLG). Компетентний орган (як правило, Jobcenter або Sozialamt) проводить оцінку правомірності надання пільг кожному члену сім'ї на основі поданої інформації та передає справу до відповідної установи, якщо це необхідно. Подання заявки на соціальні пільги є обов'язковою умовою для їх отримання, незалежно від віку, соціального статусу чи рівня працездатності заявника або членів його родини. Це дозволяє забезпечити мінімальні стандарти існування для кожної особи, яка перебуває під захистом § 24 AufenthG, відповідно до принципів соціальної держави. Надання соціальних виплат в Німеччині ґрунтується на принципі потреби. Це означає, що пільги на проживання надаються лише тим особам, які неспроможні забезпечити власне існування за рахунок наявних доходів чи активів. Заявники зобов'язані надати повну та достовірну інформацію про наявні джерела доходів та майновий стан. Водночас застосовуються певні допустимі межі збереження доходів та активів, визначені законодавством. Пенсіонери та особи, які визнані непрацездатними, також мають право на отримання соціальної допомоги відповідно до положень SGB XII. У таких випадках застосовуються окремі правила щодо допустимих обсягів активів. Зокрема, межа дозволених активів для одержувача становить 10 000 євро. Така ж межа встановлюється для кожного з партнерів у подружжі, зареєстрованому партнерстві або у співжитті, подібному до подружнього [2, с. 65].

Особі, які отримали дозвіл на проживання в Німеччині відповідно до §24 Закону про проживання (AufenthG), мають право виїжджати до України або інших країн та повертатися назад у межах встановлених правових обмежень. Проте слід враховувати, що тривалість перебування за кордоном може безпосередньо впливати як на дійсність дозволу на проживання, так і на право на

отримання соціальних пільг, зокрема базової допомоги для забезпечення існування згідно з SGB II («громадянські гроші»). У випадку короткотермінових поїздок (до чотирьох тижнів на рік) отримання виплат може продовжуватися, за умови повідомлення про відсутність до відповідного центру зайнятості (Jobcenter). Проте при тривалому перебуванні за межами Німеччини (більше ніж чотири тижні) право на отримання допомоги втрачається. За необхідності повторного оформлення пільг після повернення слід подавати нову заяву.

Висновки. Повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну 24 лютого 2022 року спричинило масштабну гуманітарну кризу та одну з найбільших міграційних хвиль у Європі після Другої світової війни, що потребувала термінової реакції з боку міжнародної спільноти. Європейський Союз уперше в історії активував Директиву 2001/55/ЄС про тимчасовий захист, що дозволило швидко і системно забезпечити тимчасовий правовий статус для мільйонів українських біженців, включаючи доступ до роботи, соціального забезпечення, медичних послуг та житла. Німеччина, як одна з головних країн-приймачів українських переселенців, забезпечила імплементацію положень директиви через своє національне законодавство, зокрема §24 Закону про перебування іноземців (AufenthG), що стало правовою основою для надання тимчасового захисту. Законодавчі та адміністративні заходи, включно з застосуванням положень Asylbewerberleistungsgesetz та інструкцій BAMF, створили передумови для інтеграції українців у німецьке суспільство, забезпечивши їм базові соціальні гарантії, але викликали також низку практичних і правових труднощів, пов'язаних із доступом до ринку праці та стабільністю правового статусу. Отже, реакція ЄС і Німеччини на виклики масового переміщення українців демонструє приклад швидкої правової адаптації до надзвичайної ситуації, але водночас виявляє потребу в довгострокових механізмах правової та соціальної інтеграції, орієнтованих на потреби переміщених осіб у межах загальноєвропейської політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Arbeitsrecht. Ein Studienbuch. Löwich M., Caspers G., Klumpp S. 9, neubear. Auflage. Band 4. Verlag C.H.Beck. München. 2017.
2. Bundesministerium des Innern und für Heimat (BMI). FAQ – Informationen für Geflüchtete aus der Ukraine. URL: <https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/faqs/DE/themen/migration/ukraine/ukraine-faq-liste.html>.
3. Bundesagentur für Arbeit. Bürgergeld: Unterstützung für Geflüchtete aus der Ukraine. URL: <https://www.arbeitsagentur.de/ukraine>.
4. Deutscher Bundestag. Aufenthaltserlaubnis nach §24 AufenthG für Geflüchtete aus der Ukraine. Drucksache 20/1250, 2022. URL: <https://ds.server.bundestag.de/btd/20/012/2001250.pdf>.